

פרשת בשלח – РАССЕЧЕНИЕ КРАСНОГО МОРЯ

На Красном море произошло что-то совершенно необыкновенное, даже по критериям чуда¹. У нас нет праздников, посвященных чуду ковчега, чуду мана в пустыне, чуду колодца Мирьям или Облаков Славы, которые защищали нас.

Маараль утверждает, что уникальность Криват Ям Суф заключается в том, что тогда как казни освободили всех евреев, но как отдельных индивидуумов, Криват Ям Суф спасло евреев как народ². И в самом деле, Хумаш начинает пользоваться термином «избавление» применительно к евреям только после их перехода через Красное море³.

До тех пор евреи были еще пленниками всепроникающей египетской цивилизации. Они стали больше похожи на свободных египтян, и, покинув Египет, чувствовали себя как изгнанники, отверженные величайшей мировой цивилизацией. Они, конечно, признали ашгаху Всевышнего, они знали, что они евреи, но им думалось, что теперь, когда они стали свободны, Египет мог бы стать для них «а голдене» (золотой) страной, как во времена Иосефа. Кошмар кончился, и для евреев в Египте могла бы начаться хорошая жизнь. Кроме того, теперь они могли бы наслаждаться этим уникальным местом без иллюзий. Они знали, что к чему: они знали, что в любой момент, на любом этапе в будущем их могут снова превратить в рабов и что, как действительно происходило и в другие исторические периоды еврейской эмансипации, права могут предоставлять им частично и изредка⁴.

О египтянах, которые пустились в погоню за евреями, говорится в единственном числе, потому что вернуть евреев выступило единое государство, цивилизация⁵. Однако при расщеплении Красного моря еврейский народ покончил с романтизацией египетской культуры. В эпизоде Криват Ям Суф о египтянах говорится в единственном числе, потому что как народ и цивилизация они двигались к упадку, – и

---

¹Это, говорит Ибн Эзра, было величайшее из נסים, для которого не установлен хаг. Рамбан говорит, что Тора – כולה נסים.

²מהר"ל, דרך חיים על אבות (פרק ה משנה ד): הקדוש ברוך הוא הוציא את ישראל ממצרים דהיינו מפרעה זה שהיה באותה שעה, אבל עדיין לא הוציא אותם ממצרים דהיינו מן האומה בכלל, כי מאחר שהיו תחתיהם אף כי יצאו מרשות של אותם מצרים לא יצאו מכלל מצרים שכולל אותם שהם בזמן הזה ואשר יהיו לעתיד, וזה היה על ידי קריעת ים סוף שיצאו ישראל מן הארץ בכללה על ידי נסים בים ושקע כל מצרים בתוכו בפעם אחד, ובדבר זה יצאו ממצרים בכלל. (ע"ש בתירוץ הראשון שלו: כי ההצלה היא בשנים האחד ההצלה מן המתנגד הוא האדם שהוא בעל בחירה ובעל שכל, והמתנגד השני הוא הטבע ... ולפיכך הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים על ידי נסים והציל אותם מן המתנגד שהוא בעל שכל הוא פרעה ומצריים ... הוציא אותם, וגם עשה עמהם נסים על הים שהוא מתנגד הטבע)

³רבינו בחיי ו' : שלא תמצא לשון גאולה ביציאת מצרים רק אחר אבדן המצריים שנאמר (שמות יד) וינער ה' את מצרים בתוך הים וסמך ליה ויושע ה' ביום ההוא את ישראל כי אז נחשבו גאולים ונושעים

⁴רבינו בחיי ו' : ענין קריעת ים סוף זהו שאמר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים - וזהו רמז לקריעת ים סוף שאז נחשבו גאולים כי העבד היוצא מתחת יד האדון הקשה אשר מרר את חייו בכמה מיני שעבודין והוצרך לשלחו מאתו ולעשותו בן חורין על כרחו עוד העבד ירא ומתפחד פן ירדוף אדוניו אחריו ואין הגאולה שלמה אצל העבד עד שיתברר במיתת האדון וזהו שלא תמצא לשון גאולה ביציאת מצרים רק אחר אבדן המצריים שנאמר (שמות יד) וינער ה' את מצרים בתוך הים וסמך ליה ויושע ה' ביום ההוא את ישראל כי אז נחשבו גאולים ונושעים

⁵מהר"ל, שם: ולפיכך אצל קריעת ים סוף לא נזכר רק לשון יחיד והנה מצרים נוסע אחריהם, וכן כל הפרשה מפני שהיה זה לכל מצרים, מה שהם עם מצרים.

в связи с этим мудрецы говорили об их «сар»¹. Теперь национальное самосознание евреев, их готовность признать и усвоить еврейские ценности – Тору – достигла завершенности.

На это намекает стих וידעו מצרים כי אני ד' (שמות יד) – «И египтяне будут знать, кто Я» (говорит Б-г). Относится это скорее не к египтянам, но к «египетской части», кроющейся в каждом еврее².

Вода – море – была кульминационным чудом Исхода, одним из тех девяти моментов в истории, когда был достигнут уровень Шира³. Вода – это то, что дает жизнь, а когда жизнь не оправдана, отнимает ее, как это произошло во время потопа⁴. В этом смысле вода представляет собой переход от первозданной воды в начале Творения к святости жизни, как это делается с помощью миква и было сделано с помощью ковчега Ноаха⁵. Но та же вода была гибельными водами потопа.

В שירת הים Имя Всевышнего упоминается восемнадцать раз. Повторенное восемнадцать раз четырехбуквенное Имя Всевышнего составляет Его великое Имя из семидесяти двух букв. А это Имя, в свою очередь, отражает «полное раскрытие Его чудотворной силы»⁶. Так что очевидно – קריעת ים סוף было экстраординарным событием.

При рассечении Красного моря египетская армия была уничтожена вся, до последнего человека⁷. В живых не осталось ни одного солдата, ни интенданта, ни писаря, никого, кто как-либо был связан с армией⁸. Никогда больше еврейский народ

---

¹מהר"ל, שם: ועל פי זה הסוד דרשו רבותינו ז"ל (שמו"ר פכ"א) והנה מצרים נוסע אחריהם שראו ישראל שר של מצרים בא לעזור למצרים ולפיכך ויראו מאוד, וכל זה מפני כי הנצוח הזה לא לאלו מצרים רק לכל האומה אשר הם תחת השר שלה ולפיכך בא המלאך לעזור אותם, וכאשר נצחו השר שלהם בשביל כך נצחו את האומה בכלל ובמכתב מאליהו, ח"ג עמ' 216: לכל אומה יש מדתה המיוחדת אשר היא תוכנה ומהותה הפנימית. מידה זו נקראת בלשון חז"ל "שר האומה" דהיינו כוחה ותוכנה המיוחד של האומה. ע"כ ולפי זה הסביר ספר הממעמקים (עמ' 183) את דברי חז"ל (שמו"ר כא ה): כיון שהשקיע הקב"ה את המצרים בים לא שקע תחילה אלא שרן" שהכוונה להגדרת המכתב מאליהו ע"ש

² דגל מחנה אפרים

³Таргум: десятая песнь будет спета, когда мы будем спасены из изгнания. Предыдущие песни таковы:

1. Субботная песнь Первого человека, когда в этот день ему был прощен его грех – מזמור שיר ליום השבת
2. שירת הים – Шират а-ям
3. Песнь, спетая, когда бней-Израэль в пустыне был дан колодец с водой: במדבר כא: יז - אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה
4. Песнь Моше перед смертью: (דברים לב א) האזינו השמים (יהושע י יב) היהושע יב
5. Песнь Иешуа, когда он остановил солнце (שופטים ה א) שופטים ה א
6. Песнь Барака и Дворы при победе бней-Израэль над Сисрой (שמואל א ב א) שמואל א ב א
7. Песнь Ханы, когда у нее родился сын (שמואל ב כב א) שמואל ב כב א
8. Песнь Давида обо всех чудесах (שיר השירים – שיר השירים)
9. Песнь царя Шломо – שיר השירים

⁴ רב משה שפירא, שליט"א

⁵ ספר החינוך

⁶ Рав Элия Мунк. The World of Prayer (Мир молитвы), с. 30-31.

⁷ (ד) מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף: (ה) תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן:

⁸ספורנו: לכל חיל פרעה הבאים אחריהם. המון כל רכב מצרים ורוכביהם שבאו אחר הפרשים למלחמה: העמק דבר: לא נשאר בהם עד אחד. אפילו מי שאינו בעל מלחמה אלא משרת אותם ונושא כליהם. וזהו דיוק לשון עד אחד. היינו פחות מאחד. רק השייך להם ג"כ לא נשאר. וע' לעיל ט' ז':

не оказывался под властью Египта. Даже когда евреи завоевали и разделили Землю Израиля, которая находится буквально под боком у Египта, Египет больше не упоминается¹.

Погибая, египтяне поняли, что стали невольным орудием для демонстрации величия Б-га – и хотя бы это заслуживает похвалы и награды. И они включены в שירת הים – תבלעמו ארץ² (сам фараон выжил, чтобы свидетельствовать о верховной власти Всевышнего³).

В то самое время, как ветер уничтожал египтян, другой ветер спасал евреев⁴. Евреи поняли, что гибель египтян была оборотной стороной данного им благословения Всевышнего⁵. То же Красное море, что спасло евреев, поглотило египтян⁶. Это действительно были просто разные стороны одного и того же явления. В своей песне евреи подчеркивали положительные моменты – т.е. спасение еврейского народа, а не уничтожение египтян. Это урок для евреев на все поколения – евреи празднуют спасение. Мы не празднуем уничтожение, даже наших злейших врагов⁷, – нам даже не позволено было видеть, как они тонут⁸. (С ангелами Б-г пошел еще дальше: מגילה י אמר ר' יוחנן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה. אמר הקב"ה מעשה ידי שירה (טובעין בים ואתם אומרים שירה). Всевышний любит все Свои создания и надеется, что злодеи придут к раскаянию⁹ прежде, чем их зло доведет их до точки самоуничтожения, т.е. до необратимого состояния¹⁰. Мы празднуем Песах потому, что Всевышний вывел

---

¹Praise, My Soul (Восхваляй, моя душа), с. 229

²רש"י טו יב: תבלעמו ארץ - מכאן שזכו לקבורה בשכר שאמרו ה' הצדיק;

³דעת זקנים מבעלי התוספות: לא נשאר בהם עד אחד - אבל אחד נשאר והוא פרעה והוא דכתיב בספר תהלים אחד מהם לא נותר היינו מכל עמו:

מכילתא: לא נשאר עד אחד אף לפרעה דברי ר' יהודה שנאמר מרכבות פרעה וחילו כו' ר' נחמיה אומר חוץ מפרעה כו'. והאבן עזרא (פסוק הבא) נקט כדברי ר' יהודה

⁴(כט) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימים ומשמאלם: חזקוני (כט) ובני ישראל הלכו ביבשה - פסוק זה דבוק לשלמעלה הימנו, בעוד שהמים כסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה, היו בני ישראל הולכים ביבשה שהיו שתי רוחות משמשות בים, וברוח אפך נערמו מים משמש לישראל, נשפת ברוחך כסמו ים משמש למצרים. (וכן באבן עזרא, ספורנו והעמק דבר)

⁵רש"י טו ו: ימינך ימינך - שני פעמים כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין;

⁶אבן עזרא שמות יד כט: ובני ישראל - טעם להזכיר זה פעם אחר. כי פרעה היה טובע ועוד נשארו אנשים מישראל בים עוברים. וזה ה' פלא בתוך פלא כי במקום שהיו ישראל עוברים בים היה שם רוח קדים מייבש ובמקום פרעה וחילו הביא השם רוח אחרת להמס המים שנקרשו ונעשו חומות.

⁷משך חכמה, שם ולא קרב זה אל זה שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים (מגלה י סע"ב) לכן אמר בארץ מצרים שיעשו חג שבועי ולהורות שאין החג מסיבת מפלת מצרים בים שצוה להן טרם שנטבעו בים ודו"ק

⁸ מסכת ערכין דף טו.

ובילקוט רמז תרנ"ד שלכן לא כתב שמחה בפסח ואין גומרין הלל כל ז' משום בנפול אויבך אל תשמח. (משך חכמה, שם)

⁹רמח"ל, קל"ח פתחי חכמה, ס"ב: הרי שרוצה להיטיב גם לרשעים. שמא תאמר, כל זה הוא לאחר אורך הגלות וקבלת ענשם. אשיבך - היא הנותנת, אם כן הרי הרצון העליון מסבב דברים שאחריהם יזכו הכל, שמע מינה שהרצון הוא רק להיטיב ממש, אלא שצריך ללכת עם כל אחד כפי דרכו, והרשעים צריך להענישם כדי שימחול להם אחר כך.

¹⁰של"ה, כי אז (כשנתמלא סאתם) כתבו (משלי יא) באבוד רשעים רינה וכתב הרמח"ל בדעת תבונות ח"ב ס' סא: אמרה הנשמה שיהיה החוטא עצמו נתקן על ידי העונש – אני מבינה. אך איך יהיה התיקון הזה משהו החוטא לצדיק או לבעל תשובה, כי סוף סוף הזכות צריך שיוולד מן הבחירה, והעונש אינו תלוי בבחירה. ס' סב: אמר השכל; הן אמת שהענין הזה עמוק מאד והוא מן העיקרים הגדולים אשר בהנהגתו ית"ש. ואנחנו מצאנו אמרים

нас из Египта (כי הוציא ד' את ב"י ממצרים), а не потому, что Он свершил суд над египтянами (כי בו עשה במצרים שפטים)¹. Мы зажигаем ханукальные свечи не в честь военной победы², и праздник Пурим для нас – тоже не день военного торжества³.

Песнь, которую и мужчины, и женщины спели после Крият Ям Суф⁴, стала одним из значительнейших событий в еврейской истории. Еврейский народ достиг совершеннолетия, возраста зрелости своих убеждений⁵. Евреи уверовали, и потому могли петь⁶, и это было лучшее посвящение такому дню⁷. Действительно, мы повторяем эту песнь каждое утро в наших молитвах. Скачок, который совершила вера евреев, образовал импульс, который будет двигать нас вперед до конца времен⁸.

Этот скачок веры тем более примечателен, что ему предшествовали глубокие сомнения. Евреи, увидев приближающегося врага, воскликнули: «Разве нет могил в Египте, что ты (Моше) взял нас умирать в пустыне?»⁹

Ход их мыслей изменило то, что они увидели собственными глазами (ויראו העם)¹⁰. Их вера была основана на реальных событиях, происходящих прямо перед их

תמוהים בזה הענין כאשר אמרו (שהש"ר ה' ג): "פתחו לי פתח כחודו של מחט" וגו' והרי אין זה מן המשפט שהקב"ה רוצה לכלכל. [הג"ה: הרי אין זה מוצדק לפי דרכי המשפט, שעל ידי התעוררות קטנה זוכה להשפעה גדולה] ואם תאמר שהוא ממדת החסד, אם כן אין צריך אפילו פתח כחודו של מחט.

¹ משך חכמה יב טו: ולדעתי הא דאמר להם עתה דבר שלדורות הוא להורות שלימות מצוותיו יתברך כי כל העמים בדתותיהן הנימוסיות יעשו יום הנצחון יום מפלת אויביהם לחג הנצחון, לא כן בישראל המה לא ישמחו על מפלת אויביהם ולא יחוגו בשמחה ע"ז וכמו שאמר בנפול אויבך אל תשמח כו' פן יראה ד' רע בעיניו והשיב מעליו אפו, (משלי כד, יז) הרי דאדם המעלה אינו שמח בנפול אויבו משום שהשמחה רע בעיני ד' הלא רע בעיני ד' צריך לשנאותו ולכן לא נזכר בפסח חג המצות כי בו עשה במצרים שפטים רק כי הוציא ד' את ב"י ממצרים אבל על מפלת האויבים אין חג ויו"ט לישראל.

² משך חכמה, שם: ולכך על נס חנוכה אין היום מורה רק על הדלקת שמן זית וחינוך בית ד' וטהרתו והשגחת אלקים על עמו בית ישראל בזמן שלא היה נביא וחווה בישראל ולכן נעשה ההדלקה על ענין בלתי מפורסם ההדלקה שמונה ימים בהיכל משום שהמנהיגים והשרי צבאות היו הכהנים הגדולים החשמונאים והיה חוששת ההשגחה שמא יאמרו חכם ועוצם ידם ובתחבולות מלחמה נצחו הראתה להן ההשגחה אות ומופת בהיכל אשר אינו ידוע רק לכהנים למען ידעו כי יד אלקי עשה זאת והם מושגחים דרך נסיי למעלה מן הטבע.

³ משך חכמה, שם: וכן בנס פורים לא עשו יו"ט ביום שנתלה המן או ביום שהרגו בשונאיהם כי זה אין שמחה לפני עמו ישראל רק היו"ט הוא בימים אשר נחו מאויביהם וכמו שהיו צריכים למנוחה והיה נחשים על דרכם ונהרגו הנחשים היתכן לשמוח יום שנצחו הנחשים כי רק השמחה על המנוחה לכן ויכתוב מרדכי (אסתר ט, כ) את הדברים האלה וישלח ספרים כו' לקיים עליהם להיות עושים כו' כימים אשר נחו וכו'

⁴ שמות טו (כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת: (כא) ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

⁵ של"ה: ומה שמשעה רבינו איחר מלומר שירה עד שנעשו המעשים, הוא בשביל שעדיין לא היתה אמונה חזקה בישראל, וזה הוא שכתוב "ויאמינו בד' ובמשה עבדו, אז ישיר משה ובני ישראל, כלומר אז, באותה פעם שר משה, ולא מקודם מיד שהובטח מהקב"ה שיקרע הים משום שאז האמינו ישראל.

⁶ תנחומא

⁷ Седьмой день Песах, когда мы читаем «Шира»

⁸ Praise, My Soul (Восхваляй, моя душа), с. 233

⁹ שמות יד יא ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים.

¹⁰ שמות יד לא

взором. Это вознесло их до пророческих высот¹. Служанкам при рассечении Красного моря открылось то, чего не видел даже Иехезкель бен-Бузи². Они могли буквально «пальцем ткнуть» в осязаемое, совершенно реальное Присутствие Б-га, чего не мог никто из последующих пророков, и сказать: זה קלי («Это мой Б-г») ... ואנוהו (согласно Таргум Онкелос – жилище, как נוה, т.е. «Стану обиталищем для Него»⁴, другими словами – «Я хочу жить так, чтобы моя жизнь стала обителью для Присутствия Б-га в этом мире»⁵).

Шира – песня, которую еврейский народ поет вместе со всеми созданиями в одной великой симфонии, сознавая, что все Творение есть не что иное как Откровение Б-га⁶. Когда Калаль Исраэль понимает это, он тоже становится частью Его Откровения: Всевышний говорит через евреев, как Он делает это через остальные создания⁷. Благодаря сошедшему на них пророческому дару Моше и весь народ могли вместе, в унисон, с полной согласованностью, произнести слова Шират а-ям⁸. Все они вместе стали инструментом Откровения Всевышнего.

Что-то из этой песни несут с собой все поколения. אז ישיר – «тогда воспел» (букв.: тогда воспоют). Глагол дан в будущем времени, что следует понимать как – тогда и в будущем. Песня, которую они пели тогда, побудила их продолжить петь ее во всех поколениях⁹. У субботы, в которую евреи перешли Красное море, есть свое

¹ שמות טו ב: וברש"י שם (ע"פ המכילתא בשלח השירה ג): זה קלי - בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא (יחזקאל בן בוזי) (ובגירסא אחרת מה שלא ראו נביאים) וברבינו בחיי: ביחזקאל כתיב (א, א) ואראה מראות אלקים ובשאר הנביאים כתיב (הושע יב, יא) וביד הנביאים אדמה, כלומר בדמיונות ומראות אבל על הים ראו כולן עד שאמר כל אחד ואחד זה קלי ואנוהו, ואין כוונת החכמים בזה שתהיה מעלת השפחה בענין ההשגה והחכמה יתירה על השגת מעלת יחזקאל בן בוזי הנביא אלא הכוונה שראתה שפחה על הים דבר שלא ראה יחזקאל.

² רש"י: זה קלי - בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים: רבינו בחיי: רבי אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי שנאמר זה קלי ואנוהו, ביחזקאל כתיב (יחזקאל א) ואראה מראות אלקים ובשאר הנביאים כתיב (הושע יב) וביד הנביאים אדמה, כלומר בדמיונות ומראות אבל על הים ראו כלן עד שאמר כל אחד ואחד זה קלי ואנוהו, ואין כוונת החכמים בזה שתהיה מעלת השפחה בענין ההשגה והחכמה יתרה על השגת מעלת יחזקאל בן בוזי הנביא אלא הכוונה שראתה שפחה על הים דבר שלא ראה יחזקאל.

³ ר'אב ש'באב נא מולית'ב, ס. 233

⁴ ר'אב ג'ירש

⁵ ר'אב ש'באב נא מולית'ב, ס. 237

⁶ ר'ב צ'דוק ה'כהן ר'סיסי לילה - אות ח: שירה הוא רק כשמכיר הנוכח כענין ראתה שפחה וכו' אז נפתח פיהם לומר שירה.

⁷ ס'פ'ר שם משמואל פרשת בשלח - שנת תרע"ח והנה ברש"י אז ישיר משה וגו' עלה בלבו שישיר וכן עשה וכו'. וכל המפרשים דקדקו מה אתא לאשמעינן ומי לא ידע שאי אפשר שיהיו אומרים השירה בלתי שעלה על לבם תחילה. וכבר אמרנו לפרש שגוף אמירת השירה אין לחשוב להם לישראל לזכות שהרי לא מהם ה', אלא שכונה מדברת מתוך גרום, וע"כ התכוונו כולם כאחד מלה במלה שאפ'ל בנבואה אמרו ז"ל (סנהדרין פ"ט). אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, ומוכרח לומר ששכינה מדברת מתוך גרום. וע"כ השוו משה ובנ"י, כלומר כשם שמרע"ה שכונה מדברת מתוך גרונו תמיד כן ה' לישראל בעת השירה ... וכל שבח ישראל שבשירה זו ה' הערכת לבם שעלה בלבם שישיר, ולפי הערכת לבם באותה מדה היתה שכונה מדברת מתוך גרום: ... ולפי האמור יתבאר שהירידה לים שהיא בח'ל' אמונה היתה בלילה, אבל השירה ובכללה הערכת הלב לשירה כמעין הנובע שהיא בח'ל' אמת היתה ביום:

⁸ מסכת סוטה דף ל עמ' ב: שרתה רוח הקדש על כלם וכינו יחד את השירה ככתבה

⁹ פ'ירוש עצמי. וברש"י: אז ישיר משה - אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר ... זהו ליישב פשוטו אבל מדרשו ארז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה וכן

название. Она называется Шабат Шира. Это суббота, когда мы воссоздаем для себя что-то от того волшебного момента.

Но вернемся назад, чтобы увидеть, как этот момент был достигнут. Евреи – в ловушке. Они призывают к Моше, который обращается к Б-гу. Б-г удивленно спрашивает: *מה תצעק אלי*¹ («Что ты вопиешь ко Мне?»). А к кому Моше должен был воззвать? Но Всевышний имел в виду другое. Он имел в виду: «Даже не думайте, что *השתדלות* (усилие) молитвы вам поможет. Это полностью зависит от Меня»². Но разве нам не известно, что Нахшон бен Аминадав бросился в море и шел, пока вода не дошла ему до ноздрей? Разве не его усилие, не проявление его веры побудило Всевышнего рассечь море?

Тот факт, что Всевышний велит евреям не призывать к Нему, тем более странен, что изначально Исход из Египта произошел именно благодаря таким воплям и зываниям. Как сказано в стихе:

ב (כג) ... ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה³: (כד) וישמע אלקים את נאקתם⁴ ...
ג (ז) ויאמר ה' ראה ראייתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את
מכאביו:

Хумаш представляет нам множество уроков такого рода. Ривка была бесплодна, и стих говорит, что и Ицхак, и Ривка молились Всевышнему, который услышал их мольбы: Ривка забеременела⁵. В «Дварим» обращение к Всевышнему утверждается как общий принцип поведения: *«Ибо кто такой народ великий, к которому боги были бы столь близки, как Г-сподь, Б-г наш, при всяком зывании нашем к Нему?»*⁶

Все это верно – нам полагается зывать к Б-гу. Но Всевышний хотел научить нас, что наши молитвы эффективны не потому, что это какой-то вариант наилучшего *השתדלות*, особый, более результативный тип действий. Скорее, наши молитвы «срабатывают» потому, что они обнаруживают резонанс между нашими интересами и интересами Всевышнего. Всевышний заинтересован в благополучии еврейского народа. Так что слова Всевышнего: *מה תצעק אלי* («Что ты вопиешь ко Мне?») – следует понимать так: «Если ты будешь верить, тогда *עלי הדבר תלוי* («дело зависит от Меня»), и ваши молитвы покажут, что ваши нужды – забота Всемогущего»⁷.

---

¹ יד (טו) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו:

² ר' חיים פרידלנדר.

אבל ברמב"ן שיטה אחרת בדבר זו": מה תצעק אלי אמר ר"א כי משה כנגד כל ישראל, שהיו צועקים לו, כמו שאמר ויצעקו בני ישראל אל ה' וא"כ למה אמר מה תצעק אלי, ראוי להם לצעק ואולי יאמר מה תניחם לצעוק דבר להם ויסעו, כי כבר אמרתי לך ואכבדה בפרעה (פסוק ד) ורבותינו אמרו (מכילתא כאן) שהיה משה צועק ומתפלל, והוא הנכון, כי לא ידע מה יעשה, ואף על פי שאמר לו השם ואכבדה בפרעה, הוא לא היה יודע איך יתנהג, כי הוא על שפת הים והשוטף רודף ומשיג, והיה מתפלל שיוורנו ה' דרך יבחר וזה טעם מה תצעק אלי, שהיית צריך לשאל מה תעשה ואין לך צורך לצעוק, כי כבר הודעתך ואכבדה בפרעה, ולא סיפר הכתוב צעקת משה, כי הוא בכלל ישראל:

³ ב (כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה:

⁴ (כד) וישמע אלקים את נאקתם ויזכר אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב:

⁵ בראשית כה (כא) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו:

⁶ דברים ד (ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו:

⁷ הרב ראובן לויכטר, ועדים על תפילה

Нетивот Шалом говорит, что здесь молитва не могла помочь, потому что она не была так сильна, чтобы Всевышний заменил Свое качество суда (הללו עובדי עבודה זרה) качеством милосердия – мидат а-рахамим. Молитва – акт веры, проявление уверенности в том, что Б-г поможет нам, когда мы взываем к Нему. Что здесь требовалось, так это более высокий уровень веры, такой, что проявился бы в действии, а не только в пассивной молитве¹. Слова Всевышнего к Моше могут быть поняты так: «Почему вы взываете ко Мне? Этого недостаточно. Вы должны сделать больше. Обратись к народу и идите вперед. Действуйте в соответствии с вашей верой»².

Но почему действие настолько выше молитвы? Потому что, как оказывается, каждое чудо требует, чтобы человек сначала предпринял какое-то действие. Разве Ноах также не совершил действие, чтобы удостоиться чуда? Разве ему не пришлось в порядке подготовки долгие годы строить ковчег, чтобы Всевышний потом чудесным образом расширил его рукотворное строение и в нем могло поместиться гораздо больше обитателей, чем оно могло бы вместить естественным путем? Перед каждым чудом человек должен сделать максимальный иштадлут, какой только ему по силам. Лишь тогда он может представить свою проблему Всевышнему, как бы говоря: «Я сделал свою долю. Теперь передаю дело Тебе». Так бней-Израэль вышли из Египта вооруженными для битвы³, хотя в конце концов победа горстки рабов над амалекитянами и другими народами остается поразительным чудом.

И совершенно верно, что Нахшон бен Аминадав вошел в море, пока вода не достигла его ноздрей (см. примечание⁴), осуществляя принцип иштадлута. Но тут есть разница: ведь нельзя было ожидать, что действия Нахсона могут рассеять море. Это был не акт иштадлута, представляющий собой попытку достичь результата с помощью человеческого усилия, а скорее – акт веры, выражающий изначальную уверенность в том, что Всевышний спасет еврейский народ.

Как правило, битахон и иштадлут в определенной точке пересекаются. Мы совершаем свой иштадлут до определенной точки, а затем руководствуемся битахоном, что какое бы решение Всевышний ни принял, оно верно, даже если результат не совпадает с направлением нашего иштадлута. Но для Нахсона результат уже предопределен Всевышним. Вода может залить его ступни, колени, быть ему по пояс – Нахшону все равно. То, что он вошел в воду, с естественной точки зрения никак

---

¹נתיבות שלום עמ' קה: יש בטחון בשב ואל תעשה ויש בטחון בקום ועשה. ביציאת מצרים היה בטחון בשב ואל תעשה, אולם, בעת שעמדו על הים, כשהים לפניהם והאויב מאחוריהם ... אז היו צריכים נס למעלה מן הטבע, וכדי להמשיך את הנס היו צריכים בטחון בקום ועשה, שיעשו פעולה למעלה מן הטבע וגו' ושם (עמ' קד): כיון שאינם ראויים, לא די בצעקה כנגד מדת הדין המונעת

²וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֵק אֵלַי. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ.

³רש"י יג יח: וחמשים - אין חמושים אלא מזויינים (לפי שהסיבתן במדבר גרם להם שעלו חמושים שאלו היה דרך יישוב לא היו מחומשים להם כל מה שצריכין אלא כאדם שעובר ממקום למקום ובדעתו לקנות שם מה שיצטרך אבל כשהוא פורש למדבר צריך לזמן כל הצורך וכתוב זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן שלא תתמה במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין מהיכן היו להם כלי זין שהכו ישראל בחרב(ברש"י ישן) וכה"א (יהושע א) ואתם תעברו חמושים. וכן תרגם אונקלוס מורזין כמו (בראשית יד) וירק את חניכיו וזריו.

⁴ אמרו חז"ל (סוטה לו.) כי שבט יהודה קידש ה' ונכנס לים תחילה, הוא שאמר במדרש (תהלים עו) בצאת ישראל ממצרים וגו', היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו (תהלים קיד, א), מלמד ששבט יהודה קידש ה' יתברך תחילה, וזהו שכתוב (שם, ג) הים ראה וינוס, מה ראה נחשון בן עמינדב שקפץ תחילה לתוך הים, והיו שאר השבטים מתעצמים עמו ורוצים שיכנסו הם תחילה, ושבט בנימין היה רוצה לירד לתוך הים תחילה שנאמר (שם סח, כח) שם בנימין צעיר רודם אל תקרי רודם אלא רד ים ואחיו בני יהודה היו מרגמין אותם באבנים שנאמר (שם) שרי יהודה רגמתם שרי זבולון שרי נפתלי כלומר היו מתעצמין עם שרי זבולון ועם שרי נפתלי, והנה יהודה גבר באחיו שקפץ נחשון לתוך הים תחילה לפיכך ישראל ממשלותיו של יהודה. ואמרו עוד במדרש (במדבר רבה יג, ז) כי לכך נקרא נשיא שבט יהודה נחשון על שם שירד תחילה לתוך נחשול של ים: (רבינו בחיי יד טו)

пониманием вошло в их сердца желание петь¹, и они пели песнь, которая действительно жива поныне и будет жить в будущем, во времена воскресения из мертвых². Даже злодеев (רשעים) воспринимались в это время как часть общей картины. Казнь первенцев учит нас, что мы существуем, только если мы למעלה מן הטבע – стоим над природой, и тогда мы буквально действовали на этом уровне, воспринимая происходящее в его целостности – למעלה מן הזמן – над уровнем времени (זא – «тогда» – может относиться и к прошлому, и к будущему).

Евреи пели не только потому, что были счастливы, но и потому, что так они могли сообщить миру о своем новом уровне понимания³. Они радовались не своей победе, а достигнутому ими новому уровню осознания того, что Всевышний управляет всем и навсегда (שמות טו: יח) ה' ימלך לעלם ועד). Исчезли сомнения относительно всяческих богов; אשירה לה – Ему одному, потому что нет никого, кроме Него⁴. ה' שמו⁵. – Имя Всевышнего восхвалено как Имя Того, Кто безусловно доминирует над любым, даже самым могущественным земным существом, объединяя в себе такие, казалось бы, противоречивые аспекты, как суд и милосердие⁶. נורא תהלות⁷: понять все это и

хесед). Каждое поколение нуждалось в новом «подаянии» חסד. Поэтому в הלל הגדול двадцать шесть раз говорится «כי לעולם חסדו», по одному разу за каждое поколение до тех пор. Эти поколения не являлись опорой одно для другого; они держались только благодаря מדת החסד Всевышнего, даже если они не заслуживали этого משפט על פי משפט. Сейчас этими מכות Всевышний начинает предъясвлять משפט, т.е. חסד, который надо «заработать» и которого мы можем требовать в соответствии с законами, которые Он пожелал установить. Вы заслужили право пить воду: вы – это евреи, которые будут пить тогда, когда для מצרים вода превратилась в кровь. Вы заработали это – и вы можете рассчитывать на это. Предводительствуемые Нахшоном, вы проявили исключительную силу веры на Красном море – суд будет благосклонен, и воды расступятся перед вами.

רש"י יד יט: וילך מאחריהם - להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים. בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלקים אין אלקים בכל מקום אלא דין מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים

Теперь это этап יבנה חסד, единый בנין חסדה, когда каждое поколение опирается на заслуги предыдущего. См. также שפתי חיים, первую статью о פסח (ח"ב דף רנ"ט) פסח, которая рассматривает эту тему более подробно и в более доступной форме.

¹רש"י טו א ד"ה: אז ישיר משה - אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה וכן (יהושע י) אז ידבר יהושע וכן (מ"א ז) ובית יעשה לבת פרעה חשב בלבו שיעשה לה אף כאן ישיר אמר לו לבו שישיר וכן עשה ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע כשראה הנס אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני כל ישראל וכן שירת הבאר שפתח בה אז ישיר ישראל פירש אחריו עלי באר ענו לה (מ"א יא) אז יבנה שלמה במה פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה למדנו שהי"ד ע"ש המחשבה נאמרה זהו ליישב פשוטו

²רש"י שם: אבל דרשו רז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה

³רש"י טו ב: ואנוהו - ד"א ואנוהו לשון נוי אספר נוי ושבחו לבאי עולם כגון מה דודך מדוד דודי צח ואדום וכל הענין:

⁴ספר התודעה, שבט

⁵(ג) ה' איש מלחמה ה' שמו:

⁶רש"י טו ג: ה' שמו - מלחמותיו לא בכלי זיין אלא בשמו הוא נלחם כמו שאמר דוד (שמואל יז) ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות. ד"א ה' שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו אוחז הוא במדתו לרחם על ברואיו ולזון את כל באי עולם ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה פונה עצמו מכל עסקים ואין בו כח לעשות זו וזו:

⁷(יא) מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא:

полностью это выразить – задача почти невыполнимая¹. תבלעמו ארץ²: малейшее признание этого обстоятельства, даже теми, кто предпочитает не верить в Него, – это уже великий духовный акт³.

Теперь евреям видна гармония между нижними мирами и более высокими, духовными сферами⁴ (מכון לשבתך⁵). Все детали картины сошлись. Они благодарят «не только за чудеса, но и за испытания, не только за спасение, но и за страдания», потому что теперь они знают, что и это тоже было частью благословения⁶. Скрытое под поверхностью вещей, все, совершаемое Всевышним, в конечном счете ведет к раскрытию Его единственности⁷.

Песнь евреев сливалась в единую великую симфонию с песнью всего сотворенного, потому что теперь для них было очевидно, что все Творение – не что иное, как раскрытие Всевышнего⁸. Когда Клаль Израэль понял это, он тоже стал частью Откровения Всевышнего – Всевышний говорил через него, как Он говорил через все остальные Свои творения⁹. Раскрыв уста, став инструментом Откровения Всевышнего, евреи в полной гармонии, совершенно согласованно, произносили одни и те же слова.

Что-то из этой песни мы несем с собой из поколения в поколение. אז ישיר (будущее время) – песнь, которую они пели тогда, побудила их продолжать это пение во всех поколениях. Субботу, в которую евреи перешли Красное море, мы так и называем – Шабат Шира.

---

¹ רש"י טו יא: נורא תהלות - יראוי מלהגיד תהלותיך פן ימעטו כמ"ש לך דומיה תהלה:

² (יב) נטית ימינך תבלעמו ארץ:

³ רש"י טו יב: תבלעמו ארץ - מכאן שזכו לקבורה בשכר שאמרו ה' הצדיק:

⁴ רש"י טו יז: מכון לשבתך - מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת

⁵ (יז) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ד' מקדש ד' כוננו ידיך:

⁶ Artsroll, Overview to the Song of Songs, pg. xl:

ושם מביא את המדרש: אמר משה: באז חטאתי שמרתי "ומאז באתי לדבר אל פרעה הרע לעם הזה", באז אני אומר שירה

⁷ דעת תבונות – הנהגת היחוד שעל ידו יתגלה יחוד

⁸ רב צדוק הכהן רסיסי לילה - אות ח: שירה הוא רק כשמכיר הנוכח כענין ראתה שפחה וכו' אז נפתח פיהם לומר שירה.

⁹ ספר שם משמואל פרשת בשלח - שנת תרע"ח והנה ברש"י אז ישיר משה וגו' עלה בלבו שישיר וכן עשה וכו'. וכל המפרשים דקדקו מה אתא לאשמעינן ומי לא ידע שאי אפשר שיהיו אומרים השירה בלתי שעלה על לבם תחילה. וכבר אמרנו לפרש שגוף אמירת השירה אין לחשוב להם לישראל לזכות שהרי לא מהם ה', אלא שכינה מדברת מתוך גרונו, וע"כ התכוונו כולם כאחד מלה במלה שאפי' בנבואה אמרו ז"ל (סנהדרין פ"ט). אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, ומוכרח לומר ששכינה מדברת מתוך גרונו. וע"כ השוו משה ובנ"י, כלומר כשם שמרע"ה שכינה מדברת מתוך גרונו תמיד כן ה' לישראל בעת השירה ... וכל שבח ישראל שבשירה זו ה' הערכת לבם שעלה בלבם שישיר, ולפי הערכת לבם באותה מדה היתה שכינה מדברת מתוך גרונו: ... ולפי האמור יתבאר שהירידה לים שהיא בח' אמונה היתה בלילה, אבל השירה ובכללה הערכת הלב לשירה כמעין הנובע שהיא בח' אמת היתה ביום: